

مطالعه‌ی گرایش‌های پژوهشی مجلات علمی تخصصی گردشگری

دکتر محمدعلی زکی

استادیار گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه امام حسین (ع)، MAZAKI42@Yahoo.com

چکیده:

هدف مقاله‌ی حاضر مطالعه‌ی گرایش‌های پژوهشی در مجلات علمی گردشگری است. در این راستا پس از مرور تحقیقات جدید، گرایش‌های هشتگانه در این زمینه معرفی شده‌اند. توضیح آنکه، رشد صنعت گردشگری موجب افزایش توجه دولتمردان به گردشگری شده است و این امر موجب توجه روز افزون به گردشگری به مثابه حوزه‌ای علمی و آکادمیک از سوی اندیشمندان نیز شده است. این امر، زمینه‌ی شکل‌گیری و رشد حوزه‌های علمی گردشگری به مثابه دانش شده است. عوامل متعددی در این موضوع سهیم هستند که از آن بین می‌توان به نقش مجلات علمی تخصصی پرداخت. انتشار مجلات علمی تخصصی در زمینه‌های مختلف و متعدد علوم، موجب رشد چشمگیر یافته‌های علمی در دو بخش نظری و پژوهشی شده است. تعداد رو به افزون انتشار مجلات علمی - تخصصی گردشگری، علاقه‌دانشمندان را به مطالعه نقش مجلات علمی در گردشگری افزایش داده است به گونه‌ای که از اواخر دهه‌ی ۱۹۹۰ میلادی تاکنون تحقیقات بی‌شمار و متنوعی در زمینه تحلیل، سنجش و ارزیابی کارکرد مجلات علمی انجام شده است. از این نظر، من در این مقاله یکی از اولین قدمها را برای ارزیابی علمی مجلات تخصصی گردشگری برداشته‌ام.

کلید واژه‌ها: گردشگری، مجلات علمی، تحلیل محتوا، تمایلات تخصصی مجلات.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه

مطبوعات به طور عام در دنیای کنونی از معیارها و شاخص‌های توسعه فرهنگی - اجتماعی به حساب می‌آیند. امروزه جامعه‌های را توسعه یافته می‌نامند که در کنار شاخص‌های اقتصادی و جمعیتی نظیر تولید ناخالص ملی، درآمد سرانه، تولید فولاد و انرژی، نرخ امید به زندگی، میزان مرگ و میر و زاد و ولد، ساخت سنی و جنسی جمعیت و شاخص‌های دیگر، آموزش و اطلاعات یا به عبارتی دیگر عنصر اطلاعات و میزان دانائی اجتماعی، در آن برجسته باشد. بدون تردید در چنین جامعه‌های مطبوعات و به‌ویژه نشریات علمی و تخصصی وسیله‌ای برای توزیع، انباشت و همچنین تولید داده‌ها و اطلاعات علمی برای گسترش، شکوفائی و پیشرفت همه جانبه‌ی آن، نقش حیاتی و اساسی دارد و نقش سیستم عصبی آن جامعه را ایفاء می‌کند.

پیدایش و گسترش وسایل ارتباط جمعی به‌خصوص فناوری اطلاعات باعث شده است تا برخی، گمان برند که دیگر مطبوعات یا نشریات و به طور کلی عصر فرهنگ نوشتاری به سر آمده و وارد دوران بصری یا فرهنگ تصویری شده‌ایم. ولی این ادعا در مورد نشریات علمی - تخصصی صادق نمی‌تواند صادق باشد. زیرا نتایج تحقیقات و مطالعه‌های متخصصان علوم ارتباطی و اجتماعی حکایت از آن دارد که نه تنها از میزان اعتبار و ارزش این‌گونه نشریات کاسته نشده بلکه مدام در عصر حاضر که آن را عصر ارتباطات یا اطلاعات یا فراصنعتی و... نامیده‌اند، نقش و منزلت و جایگاه این رسانه‌ها، عمیق‌تر، گسترده‌تر و حساس‌تر شده است. به ویژه آن‌که شاهد گسترش روزافزون رشته‌های متعدد علمی در ابعاد بسیار تخصصی و هم‌چنین موسسات و نهادها و آزمایشگاه‌های تحقیقی و پژوهشی هستیم و این امر، ضرورت گسترش هرچه بیشتر، تخصصی تر و گنی تر این گونه نشریات را توجیه و تبیین می‌کند.

مجله علمی، مجله‌ای است برای اهل علم. ویژگی این‌گونه مجلات در روشمند بودن ارائه‌ی مطالب آن است. بنابراین ارتباط علمی رami توان یکی از محورهای اساسی نهاد اجتماعی علم محسوب کرد که بدون وجود آن، امکان رشد و توسعه‌ی علوم منتفی خواهد بود. مجلات علمی - تخصصی به عنوان یکی از مجاری برقراری ارتباطات علمی میان دست اندرکاران فعالیت های علمی محسوب می‌شوند. موضوع حیاتی در فرآیند ارتباطات علمی، به میزان فعال بودن مجلات علمی در نشر، تولید و تبادل سریع دانش مربوط است. انتشار مجلات علمی به عنوان یکی از شاخص‌های توسعه یافتگی علمی محسوب می‌شوند و این امر موجب اهمیت جایگاه و منزلت ویژه‌ی مجلات علمی در مجاری ارتباطات علمی (و گروه انتشارات علمی) شده است. مجلات علمی - تخصصی یکی از کانال‌های برقراری ارتباطات علمی‌اند که با استفاده از زبان ویژه‌ی علمی، پژوهشگران و دست اندرکاران فعالیت‌های علمی را از جدیدترین و معتبرترین دستاوردهای علمی و پژوهشی آگاه می‌کنند. در ضمن با توجه به سرعت انتشار و ادواری بودن آنها، نقش و کارکرد ویژه‌ای در فرآیند اطلاع رسانی علمی ایفا می‌کنند. ابعاد گوناگون کارکرد و جایگاه مجلات علمی به‌طور عام در علوم و به‌طور خاص در گردشگری، تحقیق حاضر را بر آن داشته است که گرایش‌های پژوهشی مجلات علمی در حوزه گردشگری را مطالعه کند. با توجه به اهمیتی که مجلات علمی در گردشگری ایفا می‌کنند، مسئله‌ی اصلی تحقیق، مطالعه چگونگی گرایش‌های پژوهشی در مجلات علمی گردشگری است.

تعریف مفهومی و عملیاتی مجلات علمی و ویژگی‌های آنها

برای تعریف مجلات علمی، لازم است تعریفی از مجله ارائه شود: مجله عبارت از نشریه‌ای با عنوان مشخص است که به صورت شماره یا جزوه‌های پیاپی، معمولاً با فاصله زمانی منظم و در مدت نامعلوم منتشر می‌شود و حاوی مقالاتی درباره‌ی موضوع‌های متفاوت از نویسندگان مختلف است. مجله می‌تواند به مبحثی خاص محدود باشد (تخصصی) یا دارای مقالات و موضوعاتی در زمینه‌های متنوع باشد. با این وصف، مجلات علمی، مجلاتی هستند که مطالب بدیع و تازه‌ی علوم را منتقل و با روشی خاص آن را بیان می‌کنند. به زعم بیشتر صاحب نظران، مجله علمی را باید مجموعه‌ی دانستی‌ها و معارف هر جامعه دانست. نقش این‌گونه مجلات، آن است که این دانستی‌ها را به شکل تخصصی و دانشگاهی به مخاطبان منتقل می‌کند.

علاوه بر ویژگی‌های عمومی که خاص مجلات هستند، موارد زیر نیز از سایر ویژگی‌های مجلات علمی محسوب می‌شوند: **الف)** آخرین دستاوردهای علمی و جدیدترین یافته‌های پژوهشی را در کوتاه‌ترین زمان منتشر می‌کنند. این مشخصه به ویژه در رشته‌های علوم پایه و کاربردی از اهمیت بیشتری برخوردار است. **ب)** سرعت انتشار مطالب و یافته‌های علمی در مجلات علمی نسبت به کتاب بیشتر است. معمولاً در زمینه‌های تخصصی، کتاب‌هایی که منتشر می‌شوند، دارای فاصله زمانی هستند و با

گذشت زمان کتاب‌هایی خاص به چاپ می‌رسد. در حالی که مجلات علمی به صورت ادواری و مسلسل چاپ می‌شوند و لذا فاصله‌ی زمانی در چاپ آنها کمتر از کتاب خواهد بود. (ج) مجلات علمی عهده‌دار وظیفه‌ی اطلاع‌رسانی علمی در سطوح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی هستند و به عنوان یکی از مجاری ارتباطات علمی محسوب می‌شوند که برحسب محدوده‌ی جغرافیایی بر اهمیت آنها افزوده می‌شود. (د) مجلات علمی به زبان علمی به همراه فرمول‌ها، تئوری‌ها و... منتشر می‌شوند که قابل فهم متخصصان و پژوهشگران است. هرچند برخی از مجلات محدود به زبان‌های بومی خویش هستند، ولی برای قابل استفاده بودن مطالب آنها برای دانشمندان متعدد در کشورهای مختلف، به زبان واحدی منتشر می‌شوند به عنوان مثال به زبان انگلیسی. (ه) شمارگان این مجلات نسبت به مجلات عمومی، کمتر است. چون مخاطبین آنها محدودتر هستند. (و) ارزان بودن نسبی قیمت این مجلات نسبت به کتب تخصصی و امکان دسترسی به آنها از طریق کتابخانه‌های دانشگاهی برای دانشمندان و پژوهشگران می‌تواند یکی دیگر از مشخصات بارز مجلات علمی تلقی شود.

اهمیت و تاریخچه‌ی پژوهش‌ها در حوزه‌ی مجلات تخصصی گردشگری

بخشی از رسالت و کار پژوهشگران، جمع‌آوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل آنهاست. برای هر بخش از این فرآیند پژوهشگری، روش‌های خاصی وجود دارد که به تناسب از آن استفاده می‌شود. گاهی، اطلاعات مورد نیاز پژوهشگران نزد مردم است که باید از طریق مصاحبه و پرسشنامه و حتی مشاهده‌ی مستقیم رفتار آنان جمع‌آوری شود. زمانی، اطلاعات مزبور لابلای اسناد و مدارک است که باید به شیوه‌ی مشاهده‌ی اسنادی استخراج شود. بخشی از تحقیقات اجتماعی با استفاده از منابع آرشویی انجام می‌گیرد. تحلیل محتوا، از روش‌های عمده‌ی مشاهده‌ی اسنادی است که به وسیله آن می‌توان متون، اسناد و مدارک - و به واقع هر نوع سند ثبت و ضبط شده‌ی را خواه مربوط به گذشته و خواه مربوط به زمان حال - را مورد ارزیابی و تحلیلی منظم‌تر، دقیق‌تر و از همه مهم‌تر با درجات بالاتری از پایایی قرار داد. تحلیل محتوا، روشی است که در آن، پژوهشگران به آزمون دستاوردهای ارتباطات اجتماعی انسان‌ها که از جنس اسناد و مدارک (مکتوب و غیرمکتوب) است، می‌پردازند. در واقع پژوهشگران می‌توانند محتوای نامه‌ها، دفترهای خاطرات، مقالات مجلات، صورت جلسه‌ها، کتاب‌ها و روزنامه‌ها، اشعار، ترانه‌ها، نقاشی‌ها، سخنرانی‌ها، قوانین و هر نوع متن و سند دیگری را تحلیل کنند. بدین ترتیب، تحلیل محتوا، هم روشی است برای تحلیل داده‌ها و هم روشی است برای مشاهده‌ی اسناد. اما به جای مشاهده‌ی مستقیم رفتار مردم یا پرسش در مورد آن، به ارتباطاتی که آنان به وجود آورده‌اند و پیام‌هایی که رد و بدل کرده‌اند، توجه و در مورد آن سوال و تحلیل می‌کند (صدیق سروستانی، ۱۳۷۵: ۹۳). تحلیل محتوا آزمون نظام‌مند (سیستماتیک) و تکرارپذیر نمادهای ارتباطی است که طی آن، ارزش‌های عددی براساس قوانین معتبر اندازه‌گیری، به متن نسبت داده می‌شود. سپس با استفاده از روش‌های آماری، روابط بین آن ارزش‌ها تحلیل می‌شود. این عمل به منظور توصیف محتوای ارتباطات، استخراج نتیجه درباره معنی آن یا پی بردن به بافت و زمینه ارتباطی، هم در مرحله تولید و هم در مرحله مصرف انجام می‌شود (رایف، ۲۰۰۰). تحلیل محتوا به مطالعه علمی و کمی مواد و داده‌های کیفی توجه دارد. داده‌های کیفی طیف متنوع و مختلفی شامل پایان نامه‌های دانشگاهی، مقالات ارائه شده در همایش‌های علمی و همچنین مقالات مجلات علمی - تخصصی را در بر می‌گیرد. تحلیل محتوای مجلات علمی - تخصصی نیز شامل حوزه‌های پژوهشی متعددی است. مطالعات مقدماتی در زمینه گرایش‌های پژوهشی مقالات مجلات، آغازی بر تحقیقات کاربردی مجلات محسوب می‌شود. انتشار مجلات علمی، موجب تولید دانش و معرفت علمی می‌شود. لازمه تداوم این کارکرد، ارزیابی و سنجش عملکرد مجلات است. موضوعات مختلفی مانند تحلیل نقل قول، کتابسنجی، علم‌سنجی، بهره‌وری تحقیقات نهادی، از جمله زمینه‌های پژوهشی در خصوص مجلات هستند. انتشار مقالات علمی در مجلات تخصصی موجب افزایش تمایل انجام تحقیق در راستای موضوعات مذکور است. تحقیقات متعددی به موضوعات موردنظر برحسب زمینه‌های تخصصی پرداخته‌اند که چهل نمونه مهم در جدول شماره ۱ گزارش می‌شود. بخشی از فعالیت پژوهشی انجام گرفته در خصوص مجلات علمی به تفکیک حوزه‌های تخصصی انجام شده است (جدول شماره ۲): برای مثال در زمینه جامعه‌شناسی (تحقیقات ردیف‌های اول تا سوم)، روانشناسی (تحقیقات ردیف‌های چهارم تا دهم)، گردشگری (تحقیقات ردیف‌های یازدهم تا بیست و یکم) و مدیریت (تحقیقات ردیف‌های بیست و دوم تا چهلیم). زمانی می‌توان ارزیابی دقیق،

مناسب و جامعی از فعالیت علمی مجلات داشت که در مرحله نخست بتوان تصویری روشن و شفاف نسبت به گرایش های پژوهشی منتشره در مجلات ارائه نمود و این موضوع، هدف اصلی مقاله حاضر است.

مجلات علمی - تخصصی گردشگری

بخشی از فعالیت ها و تولیدات علمی در قالب مجلات علمی - تخصصی نمایان می شود. وجود مجلات علمی - تخصصی در زمینه های مختلف و متعدد علوم، موجب رشد چشمگیر یافته های علمی در دو بخش نظری و پژوهشی می شود. یکی از دلایل اهمیت مطالعات گردشگری، تعداد رو به افزون مجلات علمی - تخصصی در این زمینه است. تنوع، تعدد و گستردگی مقالات مندرج در مجلات مذکور، باعث توسعه یافتگی حوزه علمی گردشگری می شود. مجلات علمی - تخصصی، فضایی مناسب برای ارائه مطالب جدید علمی ایجاد می کنند و از سوی دیگر باعث آشنایی محققان و صاحب نظران با رهیافت ها و یافته های پژوهشی سایر دانشمندان در حوزه گردشگری می شوند. بیست مجله ی منتشره مهم، در زمینه گردشگری به ترتیب سال انتشار و محل انتشار در جدول شماره ۲ معرفی می شوند.

() ()

ردیف	محقق (سال)	عنوان تحقیق
۱	فرهنگ ارشاد، معصومه قاراخانی و آیت اله میرزائی (۱۳۸۴)	تحلیل اسنادآوری مقالات مجله جامعه شناسی ایران (مجله جامعه شناسی ایران، دوره ششم، سال ۴، زمستان)
۲	لین و نلسن (۱۹۶۹)	الگوهای کتابشناسی مراجع مقالات در مجلات اصلی جامعه شناسی (مجله جامعه شناسان آمریکائی، سال ۴)
۳	گلن (۱۹۷۱)	مطالعه ارزیابی جامعه شناسان آمریکائی از ۶۳ مجله علمی تخصصی جامعه شناسی (مجله جامعه شناسان آمریکائی، سال ۶)
۴	ماچینسکی (۱۹۷۹)	مطالعه تحولات در مشخصات مقالات منتشره در مجله روانشناسی کاربردی در طی ۲۰ سال (مجله روانشناسی کاربردی، سال ۶۴)
۵	رایس و استایلر (۱۹۹۲)	گرایش های پژوهشی در مقالات مجله شخصیت و روانشناسی اجتماعی در طی ۳۰ سال (بولتن شخصیت و روانشناسی اجتماعی، سال ۱۸)
۶	وست، نیوسام و فوئیثی (۱۹۹۲)	گرایش های پژوهشی در مقالات مجله شخصیت و روانشناسی اجتماعی: ثبات و تحول در موضوعات، روشها و نظریات استفاده شده در طی ۲۰ سال (بولتن شخصیت و روانشناسی اجتماعی، سال ۱۸)
۷	هوبارد و ریان (۲۰۰۰)	مطالعه رشد تاریخی آزمون معناداری آماری در روانشناسی با تکیه بر مقالات منتشره در مجلات علمی تخصصی روانشناسی (مجله سنجش روانشناختی و تربیتی، سال ۶۰)
۸	فینچ، کامینگ و توماسون (۲۰۰۱)	مطالعه آماراستنباطی در مقالات مجله علمی تخصصی روانشناسی کاربردی طی سال های ۹۹-۱۹۴۰ (مجله سنجش روانشناختی و تربیتی، سال ۶۱)
۹	مالون، گینزلی، افلکت و تنین (۱۹۹۸)	گرایش های روش شناختی در مقالات منتشره مجله علمی تخصصی مجله شخصیت در طی سال های ۱۹۹۵-۱۹۷۰ (مجله شخصیت، سال ۶۶)
۱۰	اندلر و اسپیر (۱۹۹۸)	روانشناسی شخصیت: گرایش های پژوهشی در مقالات منتشره مجله علمی تخصصی طی سال های ۱۹۹۵-۱۹۹۳ (مجله شخصیت، سال ۶۶)
۱۱	راید و آندرسک (۱۹۸۹)	استفاده تحلیل های آماری در تحقیقات گردشگری (باتکیه بر مقالات منتشره در مجلات علمی تخصصی حوزه گردشگری) (مجله تحقیقات مسافرتی، سال ۲۷)
۱۲	شلدون (۱۹۹۰)	کاربرد و نقش مجلات علمی تخصصی در گردشگری (مجله مطالعات گردشگری، سال ۱)
۱۳	هووی، ساویچ، وربیتن، وان هلف (۱۹۹۹)	مطالعه مجلات علمی تخصصی تحقیقات گردشگری (مجله مدیریت گردشگری، سال ۲۰)
۱۴	بالوگلا و اسسانت (۱۹۹۹)	تحلیل محتوای حوزه های موضوعی و روش های تحقیق مورد استفاده در مقالات منتشره مجلات حوزه مدیریت (مجله تحقیقات گردشگری و، سال ۲۳)
۱۵	واینر (۲۰۰۱)	مجلات علمی تخصصی: دارای آینده هستند؟ (آرشیو تحلیل های سیاست گذاری آموزشی، سال ۹)

۱۶	فریچلینگ (۲۰۰۴)	ارزیابی مجلات علمی تخصصی گردشگری و: نقش آنها در تولید دانش (مجله تحقیقات مسافرتی، سال ۴۳)
۱۷	پالمر و مونتانو (۲۰۰۵)	گردشگری و آمار: مطالعه کتابسنجی مقالات منتشره در مجلات علمی تخصصی گردشگری طی سال‌های ۲۰۰۲-۱۹۹۸ (سالنامه تحقیقات گردشگری، سال ۳۲).
۱۸	جوگاراتنام، کاهن، مک کلری، مناویوو (۲۰۰۵)	تحلیل نهادگرایی سه مجله علمی تخصصی اصلی در حوزه گردشگری طی سال‌های ۲۰۰۱-۱۹۹۱ (مجله مدیریت گردشگری، سال ۲۶).
۱۹	مک کرچر، لارو و لام (۲۰۰۵)	رتبه بندی مجلات علمی تخصصی در حوزه گردشگری
۲۰	زاو و ریتچای (۲۰۰۶)	تحقیق در مجلات آکادمیکی اصلی در حوزه تحقیقات گردشگری در طی سال‌های ۲۰۰۴-۱۹۸۵ (مجله مدیریت گردشگری، سال ۳۳)
۲۱	لاو و چون (۲۰۰۳)	ارزیابی عملکرد پژوهشی و تحقیقاتی مجلات حوزه گردشگری (مجله مدیریت گردشگری، سال ۳۳)
۲۲	کوی و واینستوک (۱۹۸۴)	ارزیابی مجلات علمی تخصصی مدیریتی (مجله مدیریت آکادمیکی)
۲۳	شارپین و ماری (۱۹۸۵)	اهمیت واقعی استفاده مجلات در تحقیقات مدیریت
۲۴	یونگ، بلومفلد، جان و آنجلیدیس (۱۹۸۶)	رتبه بندی گروه‌های آموزشی مدیریتی بر اساس چاپ مقالات در مجلات علمی تخصصی
۲۵	ویلیامز (۱۹۸۷)	مطالعه مجلات علمی تخصصی مدیریت بازرگانی
۲۶	استاهل، لیپ و وای (۱۹۸۸)	انتشار و عناوین اصلی مجلات مدیریتی به مثابه شاخص بهره‌وری تحقیقات نهادی
۲۷	فرانک، ادلانگ و وستر (۱۹۹۰)	رشد مجله مدیریت استراتژیک در طی سال‌های ۱۹۷۷-۱۹۸۸
۲۸	کولسون (۱۹۹۰)	رتبه بندی اسنادی مجلات علوم اداری
۲۹	ایکستجل و اسمیت (۱۹۹۰)	ارزیابی مجلات علوم رفتاری و مدیریتی
۳۰	ترینچارد (۱۹۹۲)	کتاب سنجی سلسله مراتبی، موضوعی جدید برای سنجش عملکرد علمی افراد
۳۱	جانسون و پودساکف (۱۹۹۴)	تاثیر مجلات علمی در حوزه مدیریتی
۳۲	هوتارد، تانر و ماناکیان (۱۹۹۶)	نرخ کیفیت مجلات دانشکده مدیریت
۳۳	جارلی، چاندلر و فایولک (۱۹۹۸)	وظیفه مجلات و بهره‌وری تحقیقاتی دبین مجلات مدیریتی
۳۴	فلت، مک ویلیامز و سایگل (۲۰۰۰)	تحلیل نظری و تجربی رتبه بندی مجلات مدیریتی
۳۵	کاکمار و ویتفیلد (۲۰۰۰)	روش ارزش افزوده برای مقالات مجلات در حوزه مدیریت
۳۶	باروژ (۲۰۰۱)	تحلیل تطبیقی و مقایسه‌ای مبتنی بر ویژگی‌های جغرافیایی مجلات مدیریتی
۳۷	استیووورنر (۲۰۰۲)	بسط‌های جاری در تحقیقات مدیریت بین المللی: مرور ۲۰ مجله مهم مدیریتی (۱۹۹۶-۲۰۰۰)
۳۸	مک ویلیامز، سیگل و فلت (۲۰۰۵)	مجلات علمی به مثابه تولید دانش و معرفت: شواهد نظری و تجربی با تکیه بر داده‌های تحلیل مجلات علمی تخصصی مدیریت
۳۹	فلت و همکاران (۲۰۰۶)	مطالعه ۳۰ سال انتشار مجله مدیریت
۴۰	گلدن بیدل، لوک وری (۲۰۰۶)	کاربرد دانش در مطالعات مدیریت

جدول شماره ۲) فهرست مجلات علمی - تخصصی گردشگری به زبان انگلیسی به تفکیک سال انتشار، محل انتشار و عنوان مجله

سال انتشار	کشور (محل) انتشار	عنوان مجله
۱۹۶۲	ایالات متحده	Journal of Travel Resaerch
۱۹۷۳	ایالات متحده	Annals of Tourism Research
۱۹۷۶	هند	Tourism Recreation Research
۱۹۸۰	نیوزیلند	Tourism Management
۱۹۹۰	ترکیه	Anatolia
۱۹۹۰	استرالیا	Journal of Tourism Studies
۱۹۹۲	ایالات متحده	Journal of Travel and Tourism Marketing
۱۹۹۳	کانادا	Festival Management and Event Tourism
۱۹۹۳	بریتانیا	Journal of Sustainable Tourism
۱۹۹۴	استرالیا	Journal of Vocation Marketing
۱۹۹۵	بریتانیا	International Journal of Tourism Research
۱۹۹۵	بریتانیا	Tourism Economic
۱۹۹۶	ایالات متحده	Asia Pacific Journal of Tourism Research
۱۹۹۶	ایالات متحده	Tourism Analysis
۱۹۹۷	استرالیا	Pacific Tourism Review
۱۹۹۸	نیوزیلند	Current Issues in Tourism
۱۹۹۸	استرالیا	Information Technology and Tourism
۱۹۹۸	ایالات متحده	International Journal of Haspitality and Tourism Administration
۱۹۹۸	استرالیا	Tourism Culture and Communication
۱۹۹۹	ایالات متحده	Tourism Geographies

مطالعه‌ی گرایش‌های پژوهشی مجلات علمی - تخصصی گردشگری

۱) ارجاعات علمی

تحلیل نقل قول (Citation Analysis) یکی از حوزه‌های پژوهشی مربوط به مجلات علمی از جمله مجلات علمی گردشگری می باشد. تحلیل نقل قول، فرآیندی است که استنادات و مراجع مقالات علمی مندرج در مجلات تخصصی را تجزیه و تحلیل می کند. در طی دوره زمانی مشخص، در یک مجله مشخص چه تعداد مرجع از مقالات دیگر مورد استفاده قرار گرفته است؟ تحلیل نقل قول بهترین روش برای سنجش توجه اندیشمندان و محققان نسبت به سایر اندیشمندان است (کولتا، ۱۹۹۱). دو رویکرد پژوهشی مهم در تحلیل نقل قول وجود دارد: الف) تعداد ارجاعات در یک مجله مشخص یا در مقاله مشخص یا درباره مولفی مشخص. ب) تعداد ارجاعات مربوط به مجلات، مقالات یا مولفان بین مجلات متعدد و مختلف. آیا الگوهای واحدی بین مجلات، درباره حوزه فکری مشخص وجود دارد؟ (بیکر، ۱۹۹۰). هاوی و همکاران (۱۹۹۹) با انجام تحقیقی سعی در تحلیل نقل قول مجلات تخصصی گردشگری و مهمانداری داشته اند. اهداف عمده تحقیق به قرار ذیل فهرست می شود: الف) چه تعداد منابع مورد استفاده مقالات در مجلات تخصصی گردشگری و مهمانداری قرار گرفته است؟ ب) چه تعداد منابع مورد استفاده در مقالات گردشگری از مقالات مهمانداری صورت گرفته و هم‌چنین بالعکس؟ ج) چه تعداد منابع و ارجاعات بین مجلات تخصصی گردشگری و مهمانداری استفاده شده است؟ در پاسخ به سولات فوق، هاوی و همکاران به تحلیل نقل قول شش مجله معتبر علمی (سه مجله تخصصی گردشگری و سه مجله تخصصی مهمانداری) در طی سال‌های ۹۶-

۱۹۹۴ پرداخته‌اند. انتخاب مجلات شش‌گانه مذکور با استفاده از دو پژوهش بوده است: تحقیق فریه‌رآ و همکاران (۱۹۹۴) در مورد رتبه‌بندی مجلات تخصصی مهمانداری و پژوهش شلدون (۱۹۹۰) درخصوص ارزیابی و رتبه‌بندی مجلات علمی گردشگری. سه مجله مهمانداری که در تحقیق هاوی و همکاران استفاده شده‌اند، عبارتند از: مجله بین‌المللی مدیریت مهمانداری، فصلنامه مدیریت هتل و رستوران کورنل و مجله تحقیقات مهمانداری. در تحقیق هاوی و همکاران، مجلات علمی گردشگری ذیل استفاده شده‌اند: سالنامه تحقیقات گردشگری، مجله تحقیقات مسافرت و مدیریت گردشگری. داده‌های تحقیق هاوی و همکاران، نشان می‌دهد که بیشترین ارجاعات علمی در مقالات سه مجله گردشگری، مربوط به همان مجلات می‌باشد (۵۰۶ مورد مربوط به مجله سالانه، ۳۱۴ مورد مربوط به مجله تحقیقات مسافرت و ۱۷۳ مورد مربوط به مجله مدیریت گردشگری). بیشترین ارجاعات علمی در مقالات گردشگری از سایر منابع موجود در مجلات گردشگری، ۹۶۷ ارجاع و نقل قول بوده است. این در حالی‌ست که تعداد ارجاعات مقالات گردشگری از مقالات تخصصی مهمانداری بسیار کم است. مجلات سه‌گانه گردشگری تحقیق به ترتیب ۱۰۱ نقل قول، ۵۴ نقل قول و ۶۰ نقل قول از مجموع مجلات مهمانداری داشته‌اند. از سوی دیگر، بیشترین ارجاعات علمی در مقالات سه مجله مهمانداری مربوط به همان مجلات می‌باشد (۳۰۱ مورد مربوط به فصلنامه کورنل، ۶۶ مورد مربوط به مجله تحقیقات مهمانداری و ۹۱ مورد مربوط به مجله بین‌المللی مدیریت مهمانداری). بیشترین ارجاعات علمی در مقالات مهمانداری از سایر منابع موجود در مجلات مهمانداری ۲۴۳ ارجاع و نقل قول بوده است. این در حالی‌ست که تعداد ارجاعات مقالات مهمانداری از مقالات تخصصی گردشگری بسیار کم می‌باشد. مجلات سه‌گانه مهمانداری تحقیق به ترتیب ۲۵ نقل قول، ۱۰۶ نقل قول و ۸۹ نقل قول از مجموع مجلات گردشگری داشته‌اند (جدول شماره ۳).

جدول شماره ۳) ارجاعات علمی در مجلات گردشگری و مهمانداری ۱۹۹۴-۱۹۹۶

مجله	Annals	JTR	TM	CQ	HRJ	IJHM	کل
Annals	۵۰۶	۱۴۵	۱۹۶	۵	۵	۱۹	۸۷۶
JTR	۱۵۶	۳۱۴	۱۱۸	۵	۱۳	۹	۶۱۵
TM	۱۰۳	۵۵	۱۷۳	۶	۳	۱۴	۳۵۴
سایر منابع گردشگری	۱۶۳	۳۵۵	۴۴۹	۹	۸۵	۵۷	۱۱۱۸
CQ	۱۷	۱۹	۲۰	۳۰۱	۱۰۸	۱۱۶	۵۸۱
HRJ	۷۵	۲	۶	۱۸	۶۶	۲۳	۱۹۰
IJHM	۵	۰	۱۲	۱۴	۲۰	۹۱	۱۴۲
سایر منابع مهمانداری	۴	۳۳	۲۲	۲۹	۱۸۲	۱۳۲	۴۰۲
سایر منابع	۴۷۱۰	۱۶۸۳	۳۲۰۸	۱۵۸۶	۱۸۹۵	۱۵۲۳	۱۴۶۰۵
کل	۵۷۳۹	۲۶۰۶	۴۲۰۸	۱۹۷۳	۲۳۷۷	۱۹۸۴	۱۸۸۸۳

منبع: هاوی، ۱۹۹۹: ۱۳۴.

مجلات شامل (Annals of Tourism Research), JTR (Journal of Travel Research), TM (Tourism Management), CQ (Cornell Quarterly), HRJ (Hospitality Research Journal), IJHM (International Journal of Hospitality Management) است.

۲) کتاب سنجی

کتاب سنجی یکی دیگر از نقش‌های مجلات علمی - تخصصی گردشگری محسوب می‌شود. تحقیقات متعددی به مطالعه نقش فوق پرداخته‌اند که از آن میان می‌توان از نظر تاریخی به چهار پژوهش گرازواستای (۱۹۸۷)، رایدوآندرسک (۱۹۸۹)، کرافوردلچ و مک کلیری (۱۹۹۲) و بالوگلو و دستیاران (۱۹۹۹) اشاره نمود. مشخصات جزئی تحقیقات مذکور برحسب سه ملاک مجلات، دوره زمانی تحقیق و تعداد مقالات مورد مطالعه در جدول شماره ۴ گزارش شده است.

جدول شماره ۴) تحقیقات کتاب سنجی در زمینه مجلات گردشگری و شاخص های آن

محقق (سال)	مجلات علمی تخصصی	دوره	تعداد مقالات
گرازرواستی (۱۹۸۷)	Journal of Marketing Journal of Marketing Research Journal of Consumer Research Journal of the Academy of Marketing Science	۱۹۸۰-۸۵	۹۲۲
رایدوآندرسک (۱۹۸۹)	Annals of Tourism Research Journal of Travel Research Tourism Management	۱۹۷۸-۸۷	۶۵۹
کراؤفوردولش ومک کلری (۱۹۹۲)	Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly Hospitality Education and Research Journal International Journal of Hospitality Management FIU Hospitality Review Journal of Travel Research	۱۹۸۳-۸۹	۶۵۳
بالوگلو همکاران (۱۹۹۹)	Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly Hospitality Research Journal International Journal of Hospitality Management International Journal of Contemporary Hospitality Management FIU Hospitality Review	۱۹۹۰-۹۶	۱۰۷۳
پالمرومونتانو (۲۰۰۳)	Annals of Tourism Research Annals of Tourism Research (Spanish version) International Journal of Hospitality Management International Journal of Service Industry Management International Journal of Tourism Research Journal of Hospitality and Tourism Research Journal of Leisure Research Journal of Travel Research The Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly Tourism Analysis Tourism Economic Tourism Management	۱۹۹۸-۲۰۰۲	۱۷۹۰

منبع: پالمرو و همکاران، (۲۰۰۵: ۱۶۹).

۳) تکنیک های آماری

پالمرو و جوزه مونتانو (۲۰۰۵) به تحلیل کتاب سنجی ۱۲ مجله معتبر عملی گردشگری و مهمانداری در طی سال های ۲۰۰۲-۱۹۹۸ پرداخته اند. تحقیق آنها مربوط به ۱۷۹۰ مقاله مندرج در مجلات ۱۲ گانه است (جدول شماره ۵). پالمرو و همکارش (۲۰۰۵) با مطالعه تعداد تکنیک های آماری مورد استفاده در همه مجلات علمی - تخصصی گردشگری و مهمانداری که در گزارش شبکه مستندات علمی (ISI) آمده است، نتیجه گیری می نماید که بیش از ۵۰ درصد مقالات چهار مجله معتبر (مجله تحقیقات گردشگری و مهمانداری، مجله تحلیل گردشگری، مجله بین المللی مدیریت صنعت خدماتی، مجله اسپانیایی زبان سالنامه تحقیقات گردشگری) از تکنیک های آماری استفاده نموده اند.

جدول شماره ۵) تحقیقات کتاب سنجی در زمینه مجلات گردشگری و شاخص های آن

مجلات علمی تخصصی	دوره	تعداد مقالات
Annals of Tourism Research Annals of Tourism Research (Spanish version) International Journal of Hospitality Management International Journal of Service Industry Management International Journal of Tourism Research Journal of Hospitality and Tourism Research Journal of Leisure Research Journal of Travel Research The Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly Tourism Analysis Tourism Economic Tourism Management	۱۹۹۸-۲۰۰۲	۱۷۹۰

منبع: پالمر و همکاران، ۲۰۰۵: ۱۶۹

گرایش اصلی تحقیق پالمر و جوزه مونتانو (۲۰۰۵) مطالعه تکنیک های آماری مورد استفاده مقالات مندرج در مجلات تخصصی گردشگری و مهمانداری است. یافته های تحقیق به تفکیک تکنیک آماری مورد استفاده، معرف آن است که مدل های آماری تحلیل رگرسیون خطی، تحلیل عاملی، تحلیل واریانس، آزمون تی و مدل های ساختاری بیشترین موارد استفاده آماری در مقالات را به خود اختصاص داده اند (به ترتیب ۱۵/۱۲ درصد، ۱۲/۹۲ درصد، ۹/۹۵ درصد و ۷/۲۷ درصد، ۶/۹۹ درصد). (البته لازم به ذکر است که نتایج تفصیلی داده های فوق به تفکیک سال های ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۲ میلادی در گزارش پالمر و همکار او آمده است که برای اختصار می توان به اصل مقاله مراجعه نمود) (جدول شماره ۶).

جدول شماره ۶) توزیع استفاده از تکنیک های آماری در مجلات گردشگری در طی سال های ۱۹۹۸-۲۰۰۲

تکنیک آماری	تعداد	درصد	تکنیک آماری	تعداد	درصد
مدل های رگرسیون خطی	۱۵۸	۱۵/۱۲	تحلیل سری های زمانی	۴۸	۴/۵۹
تحلیل عاملی	۱۳۸	۱۲/۹۲	تحلیل واریانس مانوا	۳۵	۳/۳۵
تحلیل واریانس	۱۰۴	۹/۹۵	رگرسیون لجستیک	۳۳	۳/۱۶
آزمون T	۷۶	۷/۲۷	تحلیل ممیزی	۲۷	۲/۵۸
مدل های معادله ساختاری	۷۳	۶/۹۹	مدل های لجیت	۲۳	۲/۲۰
آزمون خی دو	۶۵	۶/۲۲	آزمون غیر پارامتری	۲۲	۲/۱۱
تحلیل پایائی	۵۹	۵/۶۵	سایر موارد	۱۳۶	۱۳/۰۲
تحلیل خوشه ای	۵۱	۴/۸۸	کل	۱۰۴۸	۱۰۰

منبع: پالمر و همکاران، ۲۰۰۵: ۱۷۳

۴) رتبه بندی مجلات علمی

رتبه بندی علمی مجلات تخصصی یکی از شایع ترین گرایش های پژوهشی در بین حوزه های متعدد علمی است. در زمینه ی مجلات علمی تخصصی گردشگری، مطالعات مختلفی به رتبه بندی مجلات علمی اختصاص دارند. پچالانر و همکاران (۲۰۰۴)

رتبه بندی ۳۵ مجله علمی - تخصصی اوقات فراغت، تفریحات، ورزش، گردشگری، مهمانداری و محیط زیست را تجزیه و تحلیل کرده‌اند. این تحقیق، مربوط به ۳۵ مجله در طی سال‌های ۲۰۰۲ و ۲۰۰۳ میلادی است. نتایج تحقیق نشان می‌دهند که بیشترین رتبه محاسبه شده مربوط به چهار مجله سالنامه تحقیقات گردشگری، مدیریت گردشگری، مجله تحقیقات مسافرت و مجله گردشگری پایدار است (رتبه چهار مجله مذکور به ترتیب ۵۹، ۴۱، ۳۶ و ۲۹ به دست آمده است.) (جدول شماره ۷).

جدول شماره ۷) رتبه‌بندی مجلات علمی - تخصصی حوزه‌های مربوط به گردشگری و اوقات فراغت

رتبه	عنوان مجله	رتبه	عنوان مجله
۷	Environment Management	۵۹	Annals of Tourism research
۶	Journal of Travel and Tourism Marketing	۴۱	Tourism Management
۶	Journal of Park and Recreation Management	۳۶	Journal of Travel Research
۵	Tourism Culture and Communication	۲۹	Journal of Sustainable Tourism
۵	Cornell Quarterly	۲۶	Leisure Studies
۴	Journal of Physical Education	۲۲	Journal of Leisure Research
۴	Tourism Economics	۱۲	Leisure Management
۴	Anatolia	۱۰	Leisure Sciences
۴	Hospitality Review	۱۰	Therapeutic Recreation Journal
۴	Media, Culture and Society	۱۰	Journal of Tourism Studies
۳	Journal of Applied recreation Research	۹	Travel and Tourism Analyst
۳	Sociology of Sport	۹	World Leisure Journal
۲	Tourism Analyst	۹	Travel and Tourism Intelligence
۲	Leisure Manager	۸	Tourism Analysis
۱	Journal of Cultural Economics	۸	International Journal of Hospitality And Tourism Administration
۱	Information Technology and Tourism	۷	Tourism recreation Research
۱	European Journal of Physical Education	۷	International Journal of Tourism Research
		۷	Tourism research

منبع: پچالانر و همکاران، (۲۰۰۴: ۳۳۰).

۵) نویسندگان مقالات علمی

یکی دیگر از گرایش‌های پژوهشی در مجلات علمی - تخصصی، به مطالعه توزیع فراوانی مولفان توجه دارد. داده‌های تحقیق پچالانر و همکاران (۲۰۰۴) معرف آن است که بیشترین مقالات در مجموع ۱۶ مجله معتبر علمی تخصصی گردشگری در طی سال‌های ۲۰۰۴-۱۹۹۰ میلادی، مربوط به پنج نویسنده کرومپتون (۹۲ مورد)، ریان (۵۸ مقاله)، اولیری (۵۳ مقاله)، یوسال (۴۸ مورد) و موریسون (۴۵ مقاله) است. اطلاعات مندرج، شامل دو نوع یافته است: تعداد مقالات نوشته شده توسط نویسنده مربوطه و تعداد مقالاتی که نویسنده مربوط به عنوان همکار در کنار سایر محققان کار کرده است. برای مثال کرومپتون ۳۳ مقاله از خود داشته و ۵۹ مقاله با همکاری دیگران تهیه کرده است (جدول شماره ۸).

جدول شماره ۸) مقالات علمی مندرج در ۱۶ مجله تخصصی گردشگری براساس نویسندگان طی سال های ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۴

محقق	مقالات	سایر	کل	محقق	مقالات	سایر	کل
Crompton	۳۳	۵۹	۹۲	Cooper	۱۷	۱	۱۸
Ryan	۵۱	۷	۵۸	Crouch	۱۵	۲	۱۷
O'Leary	۴۶	۷	۵۳	Baloglu	۱۲	۵	۱۷
Uyasal	۳۲	۱۶	۴۸	Qu	۱۲	۵	۱۷
Morrison	۴۲	۳	۴۵	Prentice	۱۴	۲	۱۶
Law	۲۹	۹	۳۸	Bramwell	۱۶	۰	۱۶
Ross	۲۳	۱۵	۳۸	Morley	۱۶	۰	۱۶
Witt	۲۹	۶	۳۵	Wanhill	۱۰	۶	۱۶
Oppermann	۳۱	۳	۳۴	Milman	۱۲	۲	۱۴
Baum	۲۴	۹	۳۳	McCleary	۸	۶	۱۴
Fesebmaier	۲۸	۴	۳۲	Shaw	۱۳	۱	۱۴
Pizam	۲۰	۸	۲۸	Weaver	۹	۵	۱۴
Ritchie	۲۵	۲	۲۷	Hsu	۱۱	۲	۱۳
Moscardo	۲۳	۴	۲۷	Roehl	۱۰	۳	۱۳
Faulkner	۲۲	۴	۲۶	Smeral	۱۱	۲	۱۳
Pearce (Douglas)	۲۴	۱	۲۵	Hope-Witt	۹	۴	۱۳
McKercher	۲۳	۱	۲۴	Seaton	۱۲	۰	۱۲
Pearce (Philip)	۲۲	۲	۲۴	Dann	۷	۴	۱۱
Butler	۱۹	۵	۲۴	Seongseop	۱۰	۰	۱۰
Getz	۲۰	۳	۲۳	Wiliams	۱۰	۰	۱۰
Hall	۲۰	۲	۲۲	Hollinshead	۶	۴	۱۰
Prideaux	۲۰	۱	۲۱	Littrell	۹	۰	۹
Wall	۲۰	۰	۲۰	Mak	۷	۱	۸
Page	۱۸	۱	۱۹	Jafari	۸	۰	۸
Perdue	۱۶	۳	۱۹	Riley	۷	۰	۷
Sonmez	۱۷	۲	۱۹	کل	۹۶۴	۲۳۵	۱۱۹۹
Hobson	۱۶	۳	۱۹				

توضیحات: منظور از مقالات، مربوط به ۱۶ مجله معروف و منظور از سایر، بقیه‌ی مجلات گردشگری است. منبع: ریان، ۲۰۰۵: ۶۶۰.

۶) توزیع مکانی نویسندگان

مطالعه‌ی وضعیت جغرافیایی توزیع مکانی نویسندگان، بخش دیگری از گرایش‌های پژوهشی مجلات علمی - تخصصی محسوب می‌شود. نتایج تحقیق پیچ (۲۰۰۳) در این خصوص نشان‌دهنده‌ی آن است که بیشترین نویسندگان مقالات مجله مدیریت گردشگری در طی سال‌های ۲۰۰۲-۱۹۹۶ در مراتب پنج‌گانه اهمیت، اختصاص به کشورهای انگلستان (۱۲۰مقاله)، آمریکا (۸۷مقاله)، استرالیا (۶۵مقاله)، کانادا (۲۸مقاله) و تایوان (۱۸مقاله) دارد. لازم به ذکر است که از بین ۱۲۰نویسنده‌ی مقالات مربوط به کشور انگلستان، ۱۱۶مقاله توسط یک نویسنده بوده و ۸۴مقاله‌ی دیگر با همکاری سایر نویسندگان تهیه شده است (جدول شماره ۹). نتایج مربوط به پنج اولویت مهم توزیع مکانی پنج منطقه جغرافیایی در خصوص نویسندگان مقالات سالنامه

تحقیقات گردشگری در طی سال‌های ۲۰۰۲-۱۹۹۶ در مراتب اهمیت پنج‌گانه به ترتیب به ایالات متحده آمریکا (۱۸۰مقاله)، انگلستان (۹۸مقاله)، استرالیا (۹۲مقاله)، کانادا (۶۲مقاله) و نیوزیلند (۳۹مقاله) اختصاص دارد (جدول شماره ۱۰).

جدول شماره ۹) توزیع جغرافیایی مولفان مقالات مجله مدیریت گردشگری به تفکیک

کشور در طی سال‌های ۲۰۰۲-۱۹۹۶

کشور	الف	ب	کشور	الف	ب
انگلستان	۱۱۶	۸۴	نروژ	۵	۲
آمریکا	۴۶	۴۱	دانمارک	۲	۲
استرالیا	۵۱	۳۹	یونان	۲	۲
کانادا	۲۶	۱۹	آلمان	۲	۰
تایوان	۹	۱۰	سنگاپور	۴	۴
کره جنوبی	۱۱	۷	اسپانیا	۱۱	۹
نیوزیلند	۳۲	۲۵	اسرائیل	۵	۴
هنک کنگ	۱۳	۱۶	ترکیه	۵	۱
چین	۲	۱	افریقا	۲	۲
ایتالیا	۱	۲	افریقای جنوبی	۱	۲
هلند	۶	۲	سایر کشورها	۲۱	۱۰
سوئد	۱	۱	کل	۳۷۴	۲۸۳

توضیحات: منظور از الف، مولف اصلی مقاله و منظور از ب، سایر همکاران مقاله است.

منبع: پیچ، ۲۰۰۳: ۶۲۰

جدول شماره ۱۰) توزیع جغرافیایی مولفان مقالات سالنامه تحقیقات گردشگری (ATR)

به تفکیک کشور در طی سال‌های ۲۰۰۲-۱۹۹۶

کشور	الف	ب	کشور	الف	ب
انگلستان	۶۸	۳۱	نروژ	۵	۹
آمریکا	۱۰۳	۷۷	دانمارک	۵	۱
استرالیا	۵۹	۳۳	یونان	۵	۰
کانادا	۳۴	۱۸	آلمان	۶	۲
تایوان	۳	۰	سنگاپور	۱۱	۵
کره جنوبی	۷	۳	اسپانیا	۹	۱۳
نیوزیلند	۲۴	۱۵	اسرائیل	۱۱	۱۱
هنک کنگ	۶	۱	ترکیه	۶	۱
چین	۲	۱	افریقا	۲	۰
ایتالیا	۶	۶	افریقای جنوبی	۲	۲
هلند	۶	۳	سایر کشورها	۱۷	۱۶
سوئد	۵	۳	کل	۴۰۲	۲۵۱

توضیحات: منظور از الف، مولف اصلی مقاله و منظور از ب، سایر همکاران مقاله است.

منبع: پیچ، ۲۰۰۳: ۶۲۰

۷) دانشگاه‌های نویسندگان مقالات علمی

اهمیت نقش گردشگری در جوامع نوین، موجب افزایش توجه به مطالعه‌ی علمی گردشگری در محافل دانشگاهی شده است تا نیروی انسانی ماهر در این زمینه تربیت شود. بهره‌وری پژوهشی، بر سنجش و ارزیابی فعالیت‌های مجلات علمی - تخصصی تکیه می‌کند. این ارزیابی برحسب مناطق جغرافیایی، نویسندگان و هم‌چنین مراکز دانشگاهی و آموزش عالی مورد توجه است. شلدون (۱۹۹۰) به ارزیابی فوق، برحسب سه مجله معتبر مدیریت گردشگری، مجله‌ی تحقیقات مسافرت و سالنامه تحقیقات گردشگری در طی سال‌های ۸۹-۱۹۸۰ پرداخته است. جوگار اتنام و همکاران (۲۰۰۵) تحقیقی مشابه تحقیق شلدون، مربوط به همان سه مجله‌ی تخصصی گردشگری در طی سال‌های ۲۰۰۱-۱۹۹۲ انجام داده اند که نتایج نهایی دو تحقیق فوق در جدول شماره ۱۱ گزارش می‌شود. بیشترین مقالات سه مجله‌ی فوق در تحقیق شلدون به ترتیب به دانشگاه‌های تگزاس و هاوایی آمریکا (به طور مشترک و جداگانه ۱۸ مقاله)، سووری انگلستان (۱۶ مقاله)، واترلوکانادا (۱۳مورد)، کلمسن (۱۲مقاله) و براد فورد و آریزونا آمریکا (به طور مشترک و جداگانه ۱۰مقاله) اختصاص دارد. بیشترین مقالات مندرج در سه مجله معتبر گردشگری در طی سال‌های ۲۰۰۱-۱۹۹۲ مربوط به دانشگاه‌های پلی تکنیک هنگ کنگ (۲۹مقاله)، تگزاس آمریکا (۲۷مورد)، سووری و ولز انگلستان، هاوایی آمریکا (به طور مشترک و جداگانه هر کدام ۲۳مقاله) و پنسیلوانیا (۲۲مقاله) اختصاص داشته است (جوگاراتنام و همکاران، ۲۰۰۵).

جدول شماره ۱۱) نویسندگان مقالات سه مجله علمی - تخصصی گردشگری براساس دانشگاه وابسته ۲۰۰۱-۱۹۸۰

دانشگاه (الف)	تعداد (الف)	دانشگاه (ب)	تعداد (ب)
تگزاس (آمریکا)	۲۷	هاوایی (آمریکا)	۱۸
پلی تکنیک هنگ کنگ (چین)	۲۹	واترلو (کانادا)	۱۳
سووری (انگلستان)	۲۳	سووری (انگلستان)	۱۶
ولز (انگلستان)	۲۳	برادفورد	۱۰
هاوایی (آمریکا)	۲۳	تگزاس (آمریکا)	۱۸
گریفیث (استرالیا)	۱۹	کالگری (کانادا)	۸
ویرجینیا (آمریکا)	۱۵	کارولینای جنوبی (آمریکا)	۸
کالگری (کانادا)	۱۵	کارولینای شمالی (آمریکا)	۷
پوردو (آمریکا)	۱۳	سیمون فراسر	۶
نوآدا لوس آنجلس (آمریکا)	۱۶	ایالت آریزونا (آمریکا)	۱۰
آریزونا (آمریکا)	۱۵	کلمسن	۱۲
جیمز کوک (استرالیا)	۱۴	هیریو	۶
پنسیلوانیا (آمریکا)	۲۲	ایالتی واشنگتن (آمریکا)	۷
واترلو (کانادا)	۱۴	کانتربری	۴
ماسسی (نیوزیلند)	۱۴	جیمز کوک (استرالیا)	۳
الینوئیز (آمریکا)	۱۰	آلاباما	۳
مرکزی فلوریدا (آمریکا)	۸	تولان	۶
ویکتوریا (استرالیا)	۱۳	ایالتی پن	۸
کوئینزلند (استرالیا)	۱۴	ویسکانسین (آمریکا)	۷
ملی سنگاپور (سنگاپور)	۱۵	بیرمنگام (انگلستان)	۶
کلرادو (آمریکا)	۹	مرکزی فلوریدا (آمریکا)	۶

توضیحات: ۱- مجلات تحقیق شامل سه مورد سالنامه تحقیقات گردشگری، مجله تحقیقات مسافرت و مدیریت گردشگری بوده است. ۲- تحقیق الف، داده های جوگاراتنام و همکاران (۲۰۰۵) و تحقیق ب، داده های شلدون (۱۹۹۱) بوده است.

۸) مناطق جغرافیایی نویسندگان

چنانچه قبلاً اشاره شد، مجلات علمی - تخصصی متعددی در زمینه گردشگری در سطح ملی / منطقه‌ای و بین‌المللی منتشر می‌شود و این فعالیت، بخش مهمی از رشد و توسعه گردشگری به مثابه رشته‌ای علمی - دانشگاهی را فراهم می‌کند. گزارش ذیل، مربوط به مطالعه تحقیقات و مقالات منتشره در زمینه گردشگری و مقایسه‌ی آنها بین دو مقطع زمانی ۱۹۹۱ و ۲۰۰۳ می‌باشد که این مطالعه مربوط به سه مجله علمی - تخصصی معتبر (شامل مجله تحقیقات مسافرت، سالنامه‌ی تحقیقات گردشگری و مدیریت گردشگری) است. یافته‌ها در خصوص گرایش‌های تحقیقات گردشگری به تفکیک مناطق جغرافیایی نشان دهنده آن است که تحقیقات گردشگری مربوط به منطقه‌ی آسیایی نسبت به افزایش تحقیقات گردشگری مربوط به مناطق استرالیا و اروپا چشمگیرترند. با این توضیح که ۱/۹ درصد تحقیقات گردشگری در سال ۱۹۹۱ به منطقه‌ی آسیایی اختصاص داشته و این وضعیت در سال ۲۰۰۳ به ۷/۶ درصد افزایش یافته است. این در حالی است که تحقیقات گردشگری مربوط به مناطق استرالیا و اروپا در سال ۱۹۹۱ به ترتیب ۵/۱ درصد و ۲۴/۸ درصد بوده و این وضعیت در سال ۲۰۰۳ به ترتیب ۱۶/۳ درصد و ۲۶/۴ درصد محاسبه شده است. اطلاعات، معرف آن است که در مجموع سه مجله معتبر از درصد تحقیقات گردشگری در منطقه‌ی آمریکای شمالی کاسته شده است، با این توضیح که ۶۵/۱ درصد تحقیقات گردشگری منتشره در سال ۱۹۹۱ به آمریکای شمالی مربوط بوده و این وضعیت در سال ۲۰۰۳ به ۴۶/۶ درصد کاهش یافته است. یافته‌های مذکور به طور جداگانه و به تفکیک سه مجله مورد مطالعه نیز مشاهده می‌شود.

علاوه بر آن، داده‌ها، بازگوکننده آن است که بیشترین علائق پژوهشی گردشگری در سال ۲۰۰۳ میلادی به ترتیب اهمیت به مناطق آمریکای شمالی (۴۶/۶ درصد)، اروپا (۲۶/۴ درصد)، استرالیا (۱۶/۳ درصد) و آسیا (۷/۶ درصد) مربوط است. ترتیب اهمیت مذکور در مقالات منتشره‌ی دو مجله‌ی سالنامه‌ی تحقیقات گردشگری و مدیریت گردشگری مشاهده می‌شود، ولی ترتیب اهمیت تحقیقات گردشگری در سال ۲۰۰۳ میلادی در مقالات منتشره‌ی مجله‌ی تحقیقات مسافرت شامل موارد ذیل است: آمریکای شمالی (۶۹/۹ درصد)، استرالیا (۱۲/۲ درصد)، اروپا (۸/۸ درصد) و آسیا (۱۰/۲ درصد)، (جدول شماره ۱۲).

جدول شماره ۱۲) توزیع جغرافیایی نویسندگان مقالات علمی گردشگری

در سه مجله معتبر گردشگری به درصد و تفکیک مناطق جغرافیایی

کلی	J T R		Annals		T M		کل
	۱۹۹۱	۲۰۰۳	۱۹۹۱	۲۰۰۳	۱۹۹۱	۲۰۰۳	
آسیا	۱/۵	۸	۰/۳	۴/۵	۴/۱	۱۰/۲	۷/۶
استرالیا	۴	۱۲/۲	۷/۴	۱۷/۱	۳/۸	۱۹/۷	۱۶/۳
آمریکای شمالی	۸۹/۷	۶۹/۹	۶۶/۴	۴۴/۸	۳۶/۴	۲۴/۹	۴۶/۶
اروپا	۴/۴	۸/۸	۱۹/۴	۲۷/۳	۵۳/۳	۴۲/۹	۲۶/۴
سایر موارد	۰/۶	۱/۱	۶/۵	۶/۲	۲/۵	۲/۱	۳
کل	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

توضیحات: منظور از آسیا، کشورهای سنگاپور، مالزی و هند است. منظور از سایر موارد، دمناطق خاورمیانه، آفریقای جنوبی و آمریکای شمالی است. یافته‌های سال ۱۹۹۱ به تحقیق شلدون مربوط است.

منبع: جوگارتنام (۲۰۰۵: ۴۶).

از J T R:Journal of Travel Research,Annals:Annals of Tourism research,TM:Tourism Management

جدول شماره ۱۳) نتیجه گیری مقاله: انواع گرایش های پژوهشی در مجلات علمی گردشگری

نقش مجله	دوره تحقیق	محقق
۱) ارجاعات علمی	۱۹۹۴-۱۹۹۶	Howey et al (۱۹۹۹)
۲) کتاب سنجی	۱۹۸۰-۱۹۸۵ ۱۹۷۸-۱۹۸۷ ۱۹۸۳-۱۹۸۹ ۱۹۹۰-۱۹۹۶ ۱۹۹۸-۲۰۰۲	Grazer and Sti (۱۹۸۷) Reid and Andereck (۱۹۸۹) Crawford-Welch and McCleary (۱۹۹۲) Baloglu and Assante (۱۹۹۹) Palmer (۲۰۰۵)
۳) تکنیک های آماری	۱۹۹۸-۲۰۰۲	Palmer (۲۰۰۵)
۴) رتبه بندی علمی مجلات	۲۰۰۲-۲۰۰۳	Pechalaner et al (۲۰۰۴)
۵) نویسندگان مقالات	۱۹۹۰-۲۰۰۴	Ryan (۲۰۰۵)
۶) کشورهای نویسندگان مقالات	۱۹۹۶-۲۰۰۲	Page (۲۰۰۳)
۷) دانشگاه های نویسندگان مقالات	۱۹۸۰-۲۰۰۱	Shedon (۱۹۹۱) Jogaratnam et al (۲۰۰۵)
۸) مناطق جغرافیایی نویسندگان مقالات	۱۹۹۱-۲۰۰۳	Jogaratnam et al (۲۰۰۵)



نتیجه گیری

رشد سریع گردشگری به مثابه‌ی یک صنعت، موجب آن شد که بسیاری از حکومت‌ها به گردشگری به‌عنوان یک مولفه‌ی مهم رشد و توسعه‌ی اقتصادی محلی و ملی بنگرند. این امر موجب رشد گردشگری به عنوان یک حوزه‌ی علمی و دانش شده است (دال و دابینسون، ۲۰۰۱). رشد قابل توجه‌ای در تعداد دانشجویان و دانشگاه‌های خاص حوزه‌ی گردشگری در طی چند دهه‌ی گذشته در سطح گردشگری رخ داده است. رشد و توسعه یافتگی دانش گردشگری و افزایش تقاضای دانشگاه‌ها، زمینه‌ای برای افزایش توجه به تحقیق و انتشارات حوزه‌ی گردشگری فراهم کرده است. چاپ مقالات پژوهشی از سوی دانشگاه‌ها و یا انجمن‌های علمی، نقش قابل توجه‌ای در تلقی کیفیت رشد مورد نظر ایفا می‌کنند.

شلدون (۱۹۹۰) با تحقیق خود در زمینه‌ی اهمیت استفاده از مجلات علمی گردشگری، فضای علمی مناسبی برای تامل و مطالعه تبعات مختلف موضوع مجلات علمی گردشگری را فراهم کرد. واینر (۲۰۰۱) به طور خاص به تحلیل کارآیی مجلات علمی - تخصصی در حوزه گردشگری توجه کرده است: (۱) مجلات به مثابه‌ی ابزار مفیدی برای مبادله‌ی اطلاعات و دانش دانشگاهی تلقی می‌شود. (۲) توزیع و نشر مجلات علمی - تخصصی، زمینه‌ای را فراهم می‌کند تا اندیشمندان به رتبه‌بندی کارآیی پژوهشی مجلات و هم‌چنین مولفان بپردازند. این امر، باعث افزایش جلب مساعدت محققان برای تولید دانش و پژوهش در حوزه‌ی گردشگری می‌شود. (۳) مجلات علمی - تخصصی گردشگری، زمینه‌های تصمیم‌گیری درست و صحیح در زمینه‌ی چگونگی روش‌های ارتقاء افراد موفق، گروه‌های علمی و نهادهای علمی و پژوهشی در راستای تولید دانش و پژوهش گردشگری را به وجود می‌آورند. (۴) نشر مجلات علمی جهانگردی، باعث ایجاد واکنش نسبت به رشد دانشگاهیان در سطوح مختلف ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی می‌شود: سطح کلان (تمامی مجلات)، سطح میانه (مجلات شخصی)، سطح خرد (مولفان فردی یا گروهی).

رشد گردشگری و مهمانداری، موجب پیدایش حوزه‌ای علمی و دانشگاهی شده است و از سویی، به افزایش فعالیت‌هایی مانند چاپ منابع عمومی، کتاب‌ها و انجام کنفرانس‌های تخصصی منجر شده است. ارزیابی فرآیند تحقیق، شامل تحلیل حوزه‌های چاپی در زمینه‌ی گردشگری است. بر این اساس، مجلات علمی - تخصصی، یکی از شاخص‌های اساسی، در زمینه‌های پژوهشی گردشگری محسوب می‌شوند و مجلات علمی - تخصصی، بنیانی انبوه از اطلاعات و دانش در حوزه‌ی گردشگری را فراهم می‌کند (رایدوآندرسک، ۱۹۸۹). پیامد رشد فزاینده تعداد مجلات علمی - تخصصی گردشگری و مهمانداری در طی چند دهه‌ی پیش، به گونه‌ای است که در حال حاضر، بیش از ۱۰۰ مجله‌ی علمی در زمینه‌ی گردشگری و مهمانداری در سطح بین‌المللی به چاپ می‌رسد و ضوابط کیفی مجلات فوق، به طور گسترده‌ای متفاوت و متعدد است. بخشی از تلاش محققان، به مطالعه و تجزیه و تحلیل نقش مجلات علمی - تخصصی گردشگری و هم‌چنین تبیین ملاک‌های رتبه‌بندی آنها اختصاص دارد (لوسکوت و همکاران، ۲۰۰۱).

اهمیت نقش مجلات علمی - تخصصی در دانش گردشگری، زمینه‌ای را برای نوشتار حاضر فراهم کرد تا با مرور مطالعات جدید، کارکرد فوق، مورد کنکاش واقع شود. مقاله‌ی حاضر، متکی بر تحقیقات جدید، به مرور هشت حوزه‌ی مهم در مطالعه‌ی موضوع تحقیق توجه داشته است که نتایج نهایی آن، در جدول شماره ۱۳ گزارش می‌شود.

Baruch. Y (۲۰۰۱), “Global or North American? A Geographical Based Comparative Analysis of Publications in Top Management Journals”. In *International Journal of Cross Cultural Management*, Vol. ۱, No. ۱, ۱۰۹-۱۲۶.

Coe and Weinstock (۱۹۸۴), “Evaluating Management Journals: A Second Look”, In *Academy of Management Journal*, V. ۲۷, N. ۳: ۶۶۰ - ۸۴.

Dale, C. and N. Robinson (۲۰۰۱), “The theming of Tourism education: A three-domain”, In *Approach International Journal of contemporary Hospitality Management*, ۱۳ (۱): ۳۰-۳۴.

Extejt. M. M, and J. E. Smith (۱۹۹۰), “The Behavioral Sciences and Management: An Evaluation of Relevant Journals”, In *Journal of Management*, Vol. ۱۶, No. ۳, ۵۳۹-۵۵۱.

Fleet, D. D, D. F. Ray, A. G. Bedeian, H. K. Downey, J. G. Hunt, R. W. Griffin, D. Dalton, R. P. Vecchio, K. M. Kacmar, D. C. Feldman (۲۰۰۶), “The Journal of Management's First ۳۰ Years”, In *Journal of Management*, Vol. ۳۲, No. ۴, ۴۷۷-۵۰۶.

Frechtling, D. C (۲۰۰۴), “Assessment of Tourism/Hospitality Journals, Role in Knowledge Transfer: An Exploratory Study”, In *Journal of Travel Research*, ۴۳: ۱۰۰-۱۰۷.

Golden-Biddle. K, K. Locke and T. Reay (۲۰۰۶), “Using Knowledge in Management Studies. An Investigation of How We Cite Prior Work”, In *Journal of Management Inquiry*, Vol. ۱۵, No. ۳, ۲۳۷-۲۵۴.

Hall, C. M. (۲۰۰۵), “Systems of surveillance and control: commentart on An analysis of Institutional contributors to three major academic tourism journals: ۱۹۹۲-۲۰۰۱”, In *Tourism Management*, ۲۶: ۶۵۳-۵۶.

Haley, A. J, T. Snaith and G. Miller (۲۰۰۵), “The Social Impacts of Tourism”, In *Annals of Tourism Research*, ۳۲: ۶۴۷-۶۶۸.

Harold Colson, H. (۱۹۹۰), “Citation Rankings of Public Administration Journals”, In *Administration & Society*, Vol. ۲۱, No. ۴, ۴۵۲-۴۷۱.

Howey, R. M. , K. S. Savage, M. J. Verbeeten, and H. B. Van Hoof (۱۹۹۹), “Tourism and Hospitality Research journals: cross-citation among reseacrh communities”, In *Tourism Management*, ۲۰: ۱۳۳-۱۳۹.

James G. Hunt. J. G and J. D. Blair (۱۹۸۷), “Content, Process, and the Matthew Effect Among Management Academics”, In *Journal of Management*, Vol. ۱۳, No. ۲, ۱۹۱-۲۱۰.

Johnson, J. L. , & Podsakoff, P. M (۱۹۹۴), “Journal Influence in the Field of Management: An Analysis Using Salancik's Index in a Dependency Network”, In *Academy of Management Journal*, V, ۳۷, N. ۵: ۱۳۹۲-۱۴۰۷.

Jogaratnam, G, K. Cohen, K. McCleary, M. Mena, J. Yoo (۲۰۰۵), “An Analysis of Institutional Contributors to three Major academic tourism journals: ۱۹۹۱-۲۰۰۱”, In *Tourism Management*, ۲۶: ۶۴۱-۶۴۸.

Kim, J. E, and L. Pennington-Gray (۲۰۰۲), “Perceptions of Tourism development: The Case of Micanopy”, Florida, Paper presented in the Proceedings of the ۲۰۰۲ Northeastern Recreation Research Symposium.

Kohlbacher, F (۲۰۰۶), “**The use of Qualitative Content Analysis in Case Study Research**”, In *Forum:Qualitative Social research*,۷,N۱:۲۱-۴۴.

Kuvan, Y, and P. Aken (۲۰۰۵), “**Residents’ Attitudes toward General and forest-related Impacts of Tourism:The Case of Belek**”, Antalya. In *Tourism Management*, ۲۶:۶۹۱-۷۰۶.

Losekoot, E. , Verginis, C. S. , and Wood, R. C. (۲۰۰۱), “**Out of the count:Some methodological questions in publications counting literature**”, In *International Journal of Hospitality Management*,۲۰ (۳):۲۳۳-۲۴۴.

Mc Williams, A. , Siegel, D. & Van Fleet, D. (۲۰۰۵), “**Scholarly Journals as Producers of Knowledge: Theory and Empirical Evidence Based on Data Envelopment Analysis**”, In *Organizational Research Methods*, V. ۸, Issue. ۲:۱۸۵-۲۰۱.

Page, S (۲۰۰۳), “**Evaluating research performance in tourism:the UK experience**”, In *Tourism Management*,۲۴:۶۰۷-۶۲۲.

Palmer, A. L. and J. J. Montano (۲۰۰۵), “**Tourism and Statistics:Bibliometric study ۱۹۹۸ – ۲۰۰۲**”, In *Annals of Tourism Research*,۳۲:۱۶۷-۱۷۸.

Pechalaner, H. , A. Zehrer. , K. Matzler and D. Abfalter (۲۰۰۴), “**A Ranking of International Tourism and Hospitality Journals**”, In *Journal of Travel Research*,۴۲: ۳۲۸-۳۳۲.

Reid, L. J and K. L. Andereck (۱۹۸۹), “**Statistical analysis use in tourism research**”, In *Journal of Travel Research*,۲۷ (۲):۲۱-۲۴.

Sheldon, P. J. (۱۹۹۰), “**Journal Usage in Tourism: Perspective of Publishing faculty**”, In *Journal of Tourism Studies*,۱:۴۲-۸.

Stahl, M. J. , Leap, T. L. , & Wei, Z. Z. (۱۹۸۸), “**Publication in Leading Management Journals as a Measure of Institutional Research Productivity**”, In *Academy of Management Journal*, V. ۳۱, N. ۳:۷۰۷-۷۲۰.

Van Fleet, D. D. , McWilliams, A. & Siegel, D. S. A. (۲۰۰۰), “**Theoretical and Empirical Analysis of Journal Rankings: The Case of Formal Lists**”, In *Journal of Management* ,V,۲۶,N. ۵:۸۳۹-۸۶۱.

Weiner. G. (۲۰۰۱), “**The Academic Journal: Has it a future?**”, In *Educational Policy analysis Archives*, ۹:۹.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی